

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Si et diuen que el teu germà és un assassí

PERFIL

CARLES PORTA (VILA-SANA, PLA D'URGELL, 1963) VA PUBLICAR EL PRIMER LLIBRE EL 2005: A 'TOR' JA HI RECOLLIA LES INVESTIGACIONS PERIODÍSTIQUES AL VOLTANT D'UNS ASSASSINATS AL PALLARS. ARA, A 'FAGO', NOVEL·LA UN ALTRE CAS POLÈMIC I OBSCUR

PERE ANTONI PONS

El dia 13 de gener del 2007 va aparèixer al fons d'un barranc el cadàver de Miguel Grima, l'alcalde de Fago, un

petit poble del Pirineu aragonès d'un centenar de cases, "amb 33 veïns empadronats i, a l'hivern, una dotzena d'habitants". El periodista Carles Porta va anar-hi a cobrir la notícia i es va allotjar a la casa de Santiago Mainar, ramader i agent forestal, l'únic veí del poble disposat a atendre els periodistes i a parlar sense embuts de l'actitud "despòtica i tirànica" del difunt. Al cap de tres setmanes, la detenció de Mainar va empènyer Porta a tornar-se a interessar pel cas. El resultat d'aquell interès, que es va allargar durant quatre anys, és un llibre excel·lent, *Fago. Si et diuen que el teu*

germà és un assassí, una novel·la de no-ficció o un reportatge periodístic de llarg alè que recrea i explora la dimensió criminal, però també la humana, sociopolítica, ideològica i moral d'aquella història encara plena de clarobscur.

El procés de confecció d'un llibre d'aquesta naturalesa és, no cal insistir-hi, molt llarg i ple de paranys: laboriosíssim. No només per l'enorme quantitat d'hores que Porta ha dedicat a documentar-se –lectura del sumari del cas, escolta de declaracions, etc.–, sinó també pel seguiment que ha fet *in situ* de totes les etapes del procés, la qual cosa li ha permès establir una relació de confiança amb els principals protagonistes i alguns dels testimonis crucials de la història, i de parlar-hi llargament. Sobretot, amb el mateix Santiago i amb la seva germana gran, la Marisa, el vertader motor dramàtic –al més pur estil de les heroïnes tràgiques– del llibre, la qual ho deixa tot de banda per demostrar la innocència del seu germà.

L'autor fa molt bona feina a l'hora de descriure amb vivor i agilitat els diferents escenaris i situacions. L'ambient enverinat que es vivia des de feia molts d'anys a Fago, podríem dir per una secular tradició de caciquisme: tot plegat, esclar, molt tètricament segle XIX. La rutina de Santiago a la presó mentre espera el judici: quotidianitat, companys de cel·la, visites dels familiars, intercanvi de cartes amb una amiga de joventut amb qui emprèn una relació sentimental. I, *last but not least*, la terbolesa del context en què es desenvolupa el cas. Com si es tractés d'una novel·la negra, *Fago* ofereix una exploració crítica, subtil però contundent, de la societat espanyola: les irregularitats i negligències de la Guàrdia Civil, la voracitat carro-

FAGO. SI ET DIUEN QUE EL TEU GERMÀ ÉS UN ASSASSÍ
CARLES PORTA
LACAMPANA
306 PÀG./18 €

nyaire del periodisme sensacionalista, l'amoralitat d'alguns polítics, la inoperància de la justícia...

Tanmateix, el gran encert de Porta és l'habilitat amb què conjuga els aspectes més íntims de la història –la relació entre els germans, la fe abnegada de la Marisa en la innocència del Santiago– amb el dramatisme carregat de suspens –realment Santiago Mainar és l'assassí?, i si ho és, va actuar sol?– que sempre requereix el relat d'una crònica criminal. En aquest sentit, és excel·lent la caracterització dels dos germans. D'una banda, hi ha la Marisa, valenta i amantíssima. De l'altra, hi ha el Santiago, que primer s'autoinculpa i després es declara innocent, i que aviat es mostra com un ingenu narcisista i megalòman, culte i molt ideologitzat, però d'una manera il·lusa i primitiva, amb aquella arrogància redemptorista de qui se sent just entre pecadors.

Gràcies a un estil directe i precís, que sempre va al gra i que s'abeura del nervi i la immediatesa del millor periodisme, i gràcies també a una estructura molt endreçada, que clarifica i fa apassionant una història truculenta però amb nombrosos punts foscos, la qualitat literària del llibre aviat es revela inapel·lable. Es podria dir que comparable a la qualitat d'una gran novel·la, però el periodisme del segle XX i del que hem viscut de XXI ha donat massa obres mestres per necessitar comparacions falsament ennoblidores.

Trepidant però mai accelerada, inquietant però mai efectista, comovedora però sempre sòbria i amb ràfegues sorprenents d'humor, *Fago* és una obra profunda i poderosa. A més, sap treure partit d'aquell suplement d'intensitat –morbo més empatia– que sempre acompanya el relat d'uns fets reals. ♦♦

COM SI ES TRACTÉS D'UNA NOVEL·LA NEGRA, 'FAGO' OFEREIX UNA EXPLORACIÓ CRÍTICA, SUBTIL PERÒ CONTUNDENT, DE LA SOCIETAT ESPANYOLA

PERE TORDERA

EL SECRET DE ...

Tom Wolfe

Aquest any se celebra el cinquantè aniversari del viatge espacial de John Glenn. No va ser el primer astronauta a ser projectat fora de la Terra, ni tan sols va ser el primer americà a arribar a l'espai, però la propaganda oficial dels EUA el va projectar a l'olimp dels mites nacionals. Tot això ho explica Tom Wolfe en una obra mestra del periodisme literari, *The right stuff* (Lo que hay que tener, publicat en castellà el 2010 per Anagrama).

Wolfe detalla les misèries que van patir els primers astronautes,

els set del projecte Mercury. A les dècades dels 50 i 60 el programa espacial dels EUA evolucionava a base d'errors, sempre al darrere de la Unió Soviètica. L'èpica i la perfecció moral de Glenn eren producte del màrqueting polític de Washington. Wolfe ho descobreix a *The right stuff* en un format d'aventura que fa que les 300 pàgines del llibre es llegeixin volant. Segons Wolfe, a diferència dels seus sis companys del projecte Mercury, Glenn "sempre tenia la màquina de crear àuria encesa". Mentre que la resta d'astronautes

eren incapaços de parlar en públic, s'aficionaven a emborratxar-se abans de fer curses nocturnes de cotxes, eren uns buscabregues i uns addictes al sexe, Glenn parlava de la seva fe en Déu, es llevava el primer i dedicava cada oració pública a la seva família. Darrere d'aquesta imatge perfecta s'hi amagava una notable ambició per ser el primer a assolir la glòria americana, ens explica Wolfe.

Però el secret de *The right stuff* no és aquest sinó una història personal. Fa dos anys vaig aturar-me en una biblioteca d'un poble dels

CRISTIAN SEGURA

JOHN GLENN NO VA SER EL PRIMER AMERICÀ A L'ESPAI, PERÒ EL VAN PROJECTAR A L'OLIMP DELS MITES

suburbis de Washington, a l'estat de Maryland. És habitual que a les biblioteques dels EUA es venguin llibres de segona mà a preus irrisoris. En aquella ocasió vaig comprar una edició de butxaca del llibre de l'editorial Bantam Books. El vaig comprar per un dòlar. Probablement el dòlar més ben invertit de la meua vida. Un cop a casa dels amics on m'allotjava, fullejant el llibre, vaig descobrir una dedicatòria de Glenn escrita a mà, en retolador blau: "Per al Peter, amb els millors desitjos, John Glenn. 8-10-1994". D'això se'n diu tenir sort. ♦♦